

TGAU Cymraeg Iaith Uned 2

Disgrifio, Naratif ac Esbonio

Bwyd

Darnau Darllen

TGAU

Cymraeg Iaith

UNED 2

Darllen ac Ysgrifennu: Disgrifio, Naratif ac Esbonio

Deunydd Darllen i'w ddefnyddio gydag Adran A

(PAPUR ENGHREIFFTIOL)

GŴYL FWYD

MAELOR

GŴYL FWYD MAELOR MEDI 19-21 CAE'R MARIAN,

Gweithdy pobi
gyda Beca Lyne-
seren y rhaglenni *Becws*
a'r *Great British Bake Off*

Gweithgareddau
crefft i blant

Bwydydd
amrywiol o bob
rhan o Gymru

Rownd derfynol
Cogydd Ifanc
Maelor 2015

Ewch i
www.gwylfwydmaelor
am fwy o wybodaeth ac
i archebu tocynnau

Bandiau amrywiol yn
perfformio yn y
babell fawr drwy'r
penwythnos

DARN DARLLEN 2

NHS Direct Wales
0845 46 47
Galw IECHYD Cymru

Bara, reis, tatws
 pasta a bwydydd
 eraill â starts

Ffrwythau a llysiau

Cig, pysgod, wyau
 a ffa

Llaeth a bwydydd
 cynnyrch llaeth

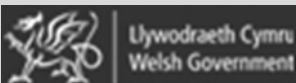
Bwydydd a diodydd
 sy'n cynnwys llawer o
 fraster a/neu siwgr

Bwriad y plât bwyta'n iach yw eich helpu i gael y cydbwysedd cywir yn eich deiet. Mae'n dangos faint dylech chi ei fwyta o bob grŵp bwyd.

Mae angen dewis opsiynau sy'n cynnwys llai o halen lle bo'n bosibl. Ni ddylai oedolion gael mwy na 6 gram o halen y dydd.

Gofalu Amdanoch eich Hun Y Plât Bwyta'n Iach

DARN DARLLEN 3

StatsCymru

Hafan Mewngofnodi Cofrestru Help

Ffordd o fyw yn ôl rhyw a blwyddyn (ystadegau Cymru)

Oed	Blwyddyn %	Ysmygwyr %	Yfed ychydig mwy o alcohol na'r canllaw %	Goryfed %	Bwyta 5 dogn o lysiau/ffrwythau y dydd %	Ymarfer Corff o leiaf 5 gwaith yr wythnos %	Pwyso mwy na'r pwysau delfrydol %	Gordew %
Dynion 16+	2013	23	48	32	31	37	63	22
Merched 16+	2013	20	36	20	34	23	54	23
Pawb 16+	2013	21	42	26	33	29	58	22

Canolfan fwyd yn edrych i'r dyfodol

Gorffennaf 15 14:45

Mae Canolfan Bwyd Cymru Bodnant yn dathlu ei phen-blwydd cyntaf ar ôl croesawu dros 200,000 o ymwelwyr a gweini 57,800 o baneidiau yn ystod ei blwyddyn gyntaf.

Fe gafodd y ganolfan yn Nyffryn Conwy ei hagor yng Ngorffennaf 2012 ac mae'n gwerthu dros 700 o gynnyrch, yn gartref i siop fferm, ysgol goginio, cigydd, becws a llaethdy.

Dywedodd Rheolwr Gyfarwyddwr y ganolfan, Chris Morton: "Rydyn ni wedi datblygu ein gwasanaethau dros y flwyddyn ac rydyn ni'n bwriadu datblygu ymhellach dros y 12 mis nesaf. Mae'n tîm o 84 o staff wedi gweithio'n hynod o galed wrth i ni sefydlu'r gwaith, ac rydyn ni'n ymfalchïo yn y ffaith ein bod wedi cyflogi 97% o'r tîm yn lleol."

Ychwanegodd Neville Jones, Rheolwr Datblygu Busnes Bwyd Cymru: "Rydyn ni'n gweld cwsmeriaid lleol teyrngar yn mwynhau'r arlwy o fwyd sydd gan Gymru i'w chynnig, ac rydyn hefyd wedi croesawu cwsmeriaid o eithafion Ffrainc, Siapan a'r Almaen."

Mae'r ganolfan yn bwriadu agor siop win newydd a fydd yn gwerthu gwinoedd o Gymru a Phatagonia yn ogystal â chynnal nifer o ddigwyddiadau gwahanol megis gŵyl hufen iâ a ffrwythau'r haf.

Dwy seren Michelin newydd i fwytai Cymru

Medi 25 12:34, Diweddarwyd am 12:43

Mae dau fwytai yng Nghymru wedi cael eu gwobrwyo â Seren Michelin, sy'n dynodi pa fwytai sy'n gweini'r bwyd gorau yn Ewrop.

Mae'n golygu bod pum bwytai yng Nghymru bellach â Seren Michelin – y nifer uchaf ar y rhestr ers 10 mlynedd.

Yn ymuno â The Walnut Tree yn Y Fenni, Tyddyn Llan yn Llandrillo a The Checkers yn Nhrefaldwyn, mae Ynyshir Hall ym Machynlleth a'r Crown yn Nhrefynwy.

Mae'r Michelin Guide wedi bod yn penderfynu pa fwytai sy'n cyrraedd y brig ers 100 mlynedd ac fe gafodd 14 seren eu cyflwyno ar gyfer 2015.

"Mae'r sêr newydd yn adlewyrchu'r cyfoeth a'r amrywiaeth yn y dewis o fwytai ym Mhrydain," meddai golygydd y canllaw, Rebecca Burr.

Wel, dyma raglen olaf cyfres Becws...

...a 'dan ni am orffen efo bang! Siocled, siocled a mwy o siocled sydd yn y rhaglen yma! 'Dw i ddim yn ffan enfawr o siocled, ond 'dw i yn hoffi pobi efo fe a mae 'na lot fawr o bobl yn ei hoffi, felly 'dw i am rannu cwpwl o ryseitiau bach hawdd ond blasus efo chi.

Dim ond un rysait teuluol sydd yn y rhaglen heno, ond mae e'n ffeffryn o fewn ein teulu ni. Rysait cwcis Anti Irene, felly cwcis Americanaidd go iawn.

Mae'r rysait yma'n gwneud lot fawr o cwcis, ond fyddan nhw ddim yn para'n hir! 'Dw i ambell waith yn rhewi'r toes i'w ddefnyddio rywbryd arall ac maen nhw'n flasus iawn yn dwym o'r ffwrn efo llaeth oer!

'Dan ni'n mynd draw i dreulio noson yng nghwmni aelodau Capel Minny St. yn y rhaglen hon. Dyma ble ces i fy medyddio, es i i'r ysgol Sul a'r clwb ieuencid yno a nifer fawr o bartion Nadolig a thripiâu i bob man, a dyma hefyd ble 'nes i briodi. Mae wastad croeso mawr i'w gael yn y Capel – mae 'na lot o hen athrawon yna a rhieni ffrindiau a 'dw i wastad yn teimlo'n gartrefol yna.

Y rheswm wnaethon ni ymweld â'r Capel yw oherwydd 'mod i wedi cynnig helpu i godi arian at Cymorth Cristnogol ac apêl Haiti.

Roedd hi'n noson wych. Mae cymaint o gymeriadau yn y Capel a wnaethon ni ddim stopio chwerthin trwy'r nos!

A dyna ni – diwedd y gyfres gyntaf, ond mi fydda' i'n ôl cyn Nadolig efo rhaglen arbennig ar gyfer yr ŵyl, ac eto yn y flwyddyn newydd efo ail gyfres Becws. Felly, cadwch eich llygaid ar y cyfryngau cymdeithasol am fwy o wybodaeth cyn bo hir!!

Beca x

DARN DARLLEN 6

Siwan

O'i chornel yn y caffi gallai Siwan weld y criw o flwyddyn 11 yn mwynhau ar y teras y tu allan. Diolchai mai'r tu mewn yr oedd hi. Nid fod ots ganddi fod y criw yn herio ac yn chwerthin am y gorau; hawl i bawb ei hwyl. Trueni na fyddai hi ei hun yn gallu bod yn gyfforddus mewn criw ond roedd rhywbeth yn ei rhwystro rhag ymollwng a pheidio â hidio am farn pobl eraill.

Paid ti â chymysgu efo'r criw yna cofia. Ddaw dim byd ond trafferth i dy ran di. Clywai lais ei mam yn ei rhybuddio. Cywilydd meddwl y byddai pobl yn siarad amdanat ti'n gwneud drygau efo hwlighaniaid diddim fel 'na. Deud 'mod i'n methu cadw trefn ar fy merch fy hun...

Chlywai Siwan mo chwerthin y criw oherwydd trwch y gwydr dwbl ond gwyddai mai digon diniwed oedd y rheswm dros yr hwyl. Setlodd ei llygaid ar y môr tu hwnt a sylwodd ar gwch hwylio unig yn symud yn osgeiddig tuag Ynys Lwyd. Mor braf fyddai bod yn y cwch bychan ymhell o olwg pawb gyda'r gwynt yn chwythu popeth o'i phen, popeth.

Mae dy ben di'n y gwynt, hogan! Mynd i goleg chweched dosbarth filltiroedd i ffwrdd, wir! Gadael ben bore ac adre'n hwyr wedyn. A beth bynnag, 'nei di fyth ffitio i mewn i'r ffasiwn le.

Caeodd ei llygaid a dychmygu'r gwynt yn ei gwallt, yn chwythu i mewn i'w phen gan godi popeth oddi yno fel dail crin yn chwyrlio yn yr hydref. Doedd dim ar ôl, dim ond gwagle iddi hi ei lenwi â'i breuddwydion ei hun. Byddai'n mynd i'r coleg ac astudio coginio. Byddai'n berchen ar ei chaffi glan môr ei hun a byddai ei ddrysau ar agor i bawb. Byddai'n hapus yn pobi drwy'r dydd a byddai'n dod yn enwog am ei chacennau blasus...

"Ti'n iawn, Siwan? Siwan? Ti'n bell i ffwrdd!" Sylwodd Siwan fod Alaw yn siarad â hi. Alaw oedd yr unig un o'r dosbarth cofrestru oedd yn dyfalbarhau efo hi. Doedd dim bai ar y gweddill am ei hanwybyddu. Doedd ganddi hi ddim i'w gynnig i neb wedi'r cyfan. "Gymri di damed o gacen? 'Dw i ffansi un ond does gen i ddim lle i un gyfan chwaith."

Gyda'i breuddwyd yn tanio'i hyder, clywodd Siwan ei hun yn cytuno. Eisteddodd Alaw ar y gadair nesa' at Siwan a chynnig fforc iddi. Gwenodd Siwan a thorri tamaid o'r gacen...

"Fama wyt ti'n bradu amser, hogan?"

Cafodd y ddwy ferch fraw o glywed y llais cras o gyfeiriad y drws. Roedd un ohonynt yn adnabod y llais yn dda.

"Sawl gwaith 'dw i wedi deud wrthat ti am ddod yn syth adra o'r ysgol? Does wybod i ba drafferth yr ei di os nad wyt ti'n gallu gwrando ar dy fam. Dwyt ti ddim ffitio i fynd i unrhyw goleg flwyddyn nesa..."

Rhoddodd Siwan ei fforc i lawr ar y bwrdd a gafaelodd yn ei bag ysgol. Wrth godi i fynd gwnaeth ei gorau i osgoi llygaid Alaw rhag iddi weld rhywbeth ynddyn nhw nad oedd hi eisiau ei weld.

Papur Enghreifftiol

TGAU

CYMRAEG IAITH

UNED 2

Darllen ac Ysgrifennu: Disgrifio, Naratif ac Esbonio

(PAPUR ENGHREIFFTIOL)

2 awr

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Deunydd Darllen

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du.

Atebwch **bob** cwestiwn yn Adran A.

Dewiswch **un** o'r testunau yn Adran B.

Ysgrifennwch eich atebion yn y llyfryn hwn.

Mae tudalennau ychwanegol ar ddiwedd y papur os oes angen mwy o le arnoch i ysgrifennu.

Awgrymir eich bod yn dilyn y cyfarwyddiadau canlynol wrth ateb pob cwestiwn:

- Adran A – tua 10 munud yn darllen
- tua 50 munud yn ateb y cwestiynau
- Adran B1 – tua 10 munud
- Adran B2 – tua 10 munud yn cynllunio
- tua 40 munud yn ysgrifennu

Ni chaniateir i chi ddefnyddio geiriaduron yn yr arholiad hwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Adran A (Darllen): 30 marc

Adran B (Ysgrifennu): 40 marc

Caiff nifer y marciau sydd ar gael ei ddangos mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

ADRAN A (Darllen): 30 marc

Yn yr adran hon mae 6 darn darllen ar y thema 'Bwyd'. Darllenwch bob un o'r darnau'n ofalus ac yna atebwch y cwestiynau sy'n dilyn.

Darn Darllen 1

Gŵyl Fwyd Maelor

A1. Pa fath o weithgareddau i blant fydd yng Ngŵyl Fwyd Maelor? [1]

Rhowch ✓ yn y blwch priodol.

sgiliau syrcau

pobi

crefft

perfformio

A2. Rownd derfynol pa gystadleuaeth fydd yn cael ei chynnal yng Ngŵyl Fwyd Maelor? [1]

.....
.....

Darn Darllen 2

Y Plât Bwyta'n Iach

A3. Faint o halen dylai oedolion ei gael mewn diwrnod? [1]

Rhowch ✓ yn y blwch priodol.

6 gram

mwy na 6 gram

dim o gwbl

6 gram neu lai

Darn Darllen 3

- A4. Nodwch a yw'r gosodiadau canlynol yn gywir neu'n anghywir. Mae un ateb wedi ei roi i chi'n barod. [3]

	Cywir	Anghywir
Mae mwy o ferched na dynion yn goryfed.		✓
Mae mwy o ddynion na merched yn ysmegu.		
Mae llai na hanner pobl Cymru sydd dros 16 oed yn bwyta 5 dogn o ffrwythau / llysiau y dydd.		
Mae llai o ferched yn ordew nag sydd o ddynion gordew.		

Darn Darllen 4

Golwg360

- A5. Beth yw cynlluniau canolfan Bwyd Cymru ar gyfer y dyfodol? [2]

.....
.....

- A6. Edrychwch ar yr ail erthygl. Pam mae Seren Michelin yn bwysig i fwytai? [1]

.....
.....

Darn Darllen 5

Blog Becws

- A7. Nodwch pam ei bod yn rhyfedd mai am siocled y mae rhaglen olaf cyfres Becws? [1]

.....
.....

- A8. Pam rydych chi'n meddwl bod S4C yn cynnwys Blog Becws ar eu gwefan? [3]

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Darnau Darllen 1-5

- A9. Ystyriwch ddarnau darllen 1-5 a nodwch pa mor bwysig yw bwyd yng Nghymru. Cofiwch roi rhesymau dros eich ateb. [6]

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

A11. **Golygu (5 marc)**

(i) Pa un o'r brawddegau canlynol sy'n pwysleisio i ble'r aeth Sara? [1]

- (a) Sara aeth i'r disgo yn yr ysgol nos Wener.
- (b) I'r disgo yn yr ysgol aeth Sara nos Wener.
- (c) Nos Wener aeth Sara i'r disgo yn yr ysgol.

.....

(ii) Newidiwch y frawddeg a ganlyn o'r person cyntaf i'r trydydd person (bachgen neu ferch): [2]

Es i gysgodu rhag yr haul gan na fedrwn ddioddef y gwres.

.....
.....
.....

(iii) Ail ysgrifennwch y brawddegau a ganlyn gan osgoi dechrau brawddegau gyda *mae*: [2]

Mae Caerdydd yn ddinas hardd. Mae llawer o ddatblygu wedi bod yng Nghaerdydd dros y blynyddoedd diwethaf.

.....
.....
.....

ADRAN B (Ysgrifennu): (40 marc)

Yn yr adran hon fe fyddwch yn cael eich asesu ar ansawdd eich sgiliau ysgrifennu.

B1. (i) Ticiwch y frawddeg gywir: [1]

Clywodd Dafydd fod y gêm wedi ei chanslo.

Clywyd Dafydd fod y gêm wedi ei chanslo.

(ii) Mae ansoddair wedi cael ei ddefnyddio yn anghywir yn y frawddeg a ganlyn. Cywirwch y gwall ac ysgrifennwch y frawddeg yn gywir. [1]

Yr Wyddfa yw'r mynydd uchelaf yng Nghymru.

.....

(iii) Dewiswch y gair lluosog cywir a thynnwch linell rhwng y ddau flwch: [1]

gwesty

gwesteion

gwestydd

gwestai

(iv) Edrychwch ar y geiriau canlynol. Cylchwch y ddau sydd wedi eu sillafu'n anghywir. [2]

cyffroes cystadleuaeth efeithiol hwyr

[5]

- B2. Dewiswch **un** o'r canlynol i ysgrifennu amdano.
Bydd 20 marc am gynnwys a threfn a 15 marc am ysgrifennu'n gywir.
Dylech ysgrifennu rhwng 350-500 o eiriau.

[35]

Gallwch gynllunio eich gwaith yn y blwch isod cyn dechrau ysgrifennu ar y tudalennau sy'n dilyn.

Gallwch ddefnyddio tudalen ychwanegol os bydd angen.

Os byddwch yn defnyddio gwybodaeth o'r testunau bydd angen i chi ddefnyddio eich geiriau eich hun.

Naill ai

- (a) **Ysgrifennwch daflen wybodaeth am fwyta'n iach a byw bywyd iach.**

Yn ogystal ag ysgrifennu estynedig, gallwch gynnwys gwybodaeth bytiog megis tablau, diagramau ac yn y blaen ond peidiwch â threulio gormod o amser yn dylunio'r daflen.

neu

- (b) **Rydych chi mewn gŵyl fwyd neu farchnad brysur yn eich tref leol.
Ysgrifennwch ddisgrifiad o'r hyn sy'n digwydd yno.**

CYNLLUN

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A large rectangular box containing 25 horizontal dotted lines, intended for writing or drawing.

A large rectangular box containing 25 horizontal dotted lines, intended for writing or drawing.

A large rectangular box containing 25 horizontal dotted lines, intended for writing or drawing.